

POSTANOWIENIE

10 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Adam Doliwa

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 10 września 2024 r. w Warszawie
zażalenia Bank spółki akcyjnej w W.
na wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z 22 sierpnia 2023 r., I ACa 1109/22,
w sprawie z powództwa J. W.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok w całości, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w
orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 17 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Kaliszu w sprawie z powództwa J. W. przeciwko Bank spółce akcyjnej w W. o zapłatę oddalił powództwo.

W uzasadnieniu wyroku Sąd pierwszej instancji wskazał, że powód zawarł ze swoim synem P. W. umowę przelewu powierniczego wierzytelności, mocą której powód jako powiernik nabył w stosunku do pozwanego roszczenie o zapłatę kwoty pieniężnej tytułem zwrotu kwot uiszczonych przez cedenta w wykonaniu nieważnej umowy o kredyt hipoteczny, a w przypadku uznania umowy kredytowej za ważną -

tytułem zwrotu nadpłaty rat kredytu w związku z m.in. zamieszczeniem w umowie kredytowej klauzul abuzywnych dotyczących indeksacji kwoty kredytu.

Sąd pierwszej instancji uznał, że P. W. nie przysługiwało uprawnienie do skutecznego i samodzielnego dysponowania przedmiotową wierzytelnością, w szczególności do zbywania jej w drodze cesji z uwagi na fakt, że w charakterze kredytobiorcy występowała również jego była żona. Sąd pierwszej instancji uznał, że bezskuteczność umowy powierniczego przelewu wierzytelności pociąga za sobą brak legitymacji procesowej powoda.

Wyrokiem z 22 sierpnia 2023 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi na skutek apelacji powoda uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Kaliszu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego w orzeczeniu kończącym postępowanie w instancji.

W uzasadnieniu rozstrzygnięcia wskazano, że Sąd Okręgowy zaniechał oceny zarówno kwestionowanych w pozwie postanowień umowy kredytu, jak i ważności umowy cesji. Sąd Apelacyjny uznał, że umowa sporządzona 15 czerwca 2020 r. oraz aneks z 5 maja 2022 r. nie konkretyzują dostatecznie wierzytelności, które są ich przedmiotem. Wskazał przy tym, że umowa o przelew powierniczy wierzytelności jest od początku bezskuteczna z uwagi na brak uprawnień P. W. do dysponowania wierzytelnością. W ocenie Sądu drugiej instancji w spornej umowie brak podstawowego elementu polegającego na tym, że cesjonariusz po bezskutecznej próbie odzyskania należności zwraca wierzytelność cedentowi. W tym zakresie żaden z cedentów nie wykazał wysokości dokonywanych wpłat w stosunku do każdego z nich i nie przedstawił wiarygodnych dowodów.

Sąd drugiej instancji zaznaczył, że wątpliwości budzi również walor dowodowy dokumentu w postaci „porozumienia odnośnie potwierdzenia zasad finansowania spłaty kredytu” złożonego na okoliczność spłaty kredytu przez P. W., gdyż dokument ten został sporządzony 5 maja 2022 r. Ponadto dokument złożony na tę okoliczność przed sądem pierwszej instancji, tj. porozumienie z 3 grudnia 2018 r. w istocie nie przedstawiało jakiegokolwiek mocy dowodowej z uwagi na

formę, a więc zakres anonimizacji treści tego porozumienia nie była możliwa do odtworzenia.

Pozwany wniósł zażalenie na powyższy wyrok, zarzucając mu naruszenie: art. 385 w zw. z art. 386 § 4, art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 385¹ k.c. w zw. z art. 6 i 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”), art. 381 w zw. z art. 382 w zw. z art. 4¹, art. 391 § 1 w zw. art. 195, art. 196 i 198 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

W postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia, uregulowanym w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., Sąd Najwyższy bada jedynie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo przyjął, że zachodzi jedna z przyczyn uzasadniająca uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, objętych art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Zażalenie nie zmierza do oceny zasadności żądania pozwu, apelacji, ani merytorycznego stanowiska prawnego sądu drugiej instancji. Dokonywana kontrola ma charakter formalny. Zakresem kontroli w postępowaniu zażaleniowym jest zbadanie czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasatoryjnego i czy jego merytoryczne stanowisko uprawniało do podjęcia takiej decyzji procesowej. Do nierozpoznania istoty sprawy, o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dochodzi wtedy, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd ten zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (postanowienia SN: z 10 grudnia 2015 r., V CZ 77/15; z 31 sierpnia 2017 r., z 19 października 2016 r., V CZ 58/16, z 20 stycznia 2016 r., V CZ 86/15). Należy podkreślić, że jeżeli konieczne jest tylko uzupełnienie braków postępowania dowodowego w określonej kwestii lub przeprowadzenie dowodów, które sąd pierwszej instancji bezpodstawnie pominął, to wówczas nie zachodzi podstawa do uchylenia wyroku, ponieważ sąd drugiej instancji, jako sąd merytoryczny jest zobowiązany na podstawie art. 382 k.p.c. uzupełnić postępowanie dowodowe

w niezbędnym zakresie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 listopada 2017 r., I CZ 105/17).

Ponadto oceny o nierozpoznaniu istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. nie uzasadnia niedostateczne rozważenie przez sąd pierwszej instancji przepisów prawa materialnego, mających zastosowanie w sprawie, ani tym bardziej niedostateczne uzasadnienie wyrażonego w tym zakresie stanowiska. Niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych i zagadnień materialnoprawnych, które pojawiły się w sprawie nie jest równoznaczne z nierozpoznaniem istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 lutego 2020 r., I CZ 2/20).

Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku prowadzi do wniosku, że Sąd drugiej instancji dokonał oceny prawnej na podstawie ustalonego stanu faktycznego. Sąd Apelacyjny uznał, że sporządzona umowa 15 czerwca 2020 r. i aneks z 5 maja 2022 r. nie konkretyzują dostatecznie wierzytelności, które są ich przedmiotem. Co więcej, wskazał na bezskuteczność umowy o przelew powierniczy z uwagi na brak uprawnień P. W. do dysponowania wierzytelnością, jak również na brak podstawowego elementu w spornej umowie polegającego na tym, że cesjonariusz po bezskutecznej próbie odzyskania należności zwraca wierzytelność cedentowi. W tym zakresie żaden z cedentów nie wykazał wysokości dokonywanych wpłat w stosunku do każdego z nich i nie przedstawił wiarygodnych dowodów.

Odnosząc się do kwestii dowodów przedłożonych do apelacji należy wskazać, że stwierdzenie przez sąd drugiej instancji konieczności rozstrzygnięcia po raz pierwszy o istotnych w sprawie okolicznościach faktycznych bądź prawnych nie jest tożsame z dopuszczeniem się przez sąd pierwszej instancji uchybienia w postaci nierozpoznania istoty sprawy (zob. postanowienia SN: z 24 lutego 2023 r., III CZ 451/22; z 23 kwietnia 2021 r., V CZ 12/21). W obowiązującym modelu apelacji pełnej, sąd drugiej instancji dysponuje kompetencją do prowadzenia postępowania rozpoznawczego, tak w aspekcie gromadzenia materiału procesowego, jak i oceny prawnej, na równi z sądem pierwszej instancji. W przypadku stwierdzenia braków w zakresie ustaleń faktycznych lub prawnych,

sąd drugiej instancji może dokonać tych ustaleń samodzielnie. Prowadzenie postępowania dowodowego w drugiej instancji, nawet w szerokim zakresie, i dokonanie na jego podstawie samodzielnych ustaleń, nie prowadzi do naruszenia dwuinstancyjnego modelu postępowania sądowego (zob. wyrok TK z 11 marca 2003 r., SK 8/02, oraz postanowienia TK: z 9 listopada 2010 r., Ts 49/10 i z 6 października 2015 r., Ts 52/14).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe co do faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, zaś uznanie przez sąd rozpoznający apelację, że istnieje konieczność dokonania oceny przez sąd pierwszej instancji dowodów załączonych do apelacji, nie usprawiedliwia tezy o potrzebie przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. W związku z tym brak było podstaw do przyjęcia, że sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy z uwagi na brak wystąpienia przyczyny uzasadniającej wydanie orzeczenia kasatoryjnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., pozostawiając zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego sądowi wydającemu orzeczenie kończące postępowanie.

[SOP]

[ms]